

Tymczasowe aresztowanie przez ponad rok? Obywatel Rumunii domaga się odszkodowania, eksperci wskazują na systemowy problem

31 stycznia (piątek) odbędzie się pierwsza rozprawa o odszkodowanie i zadośćuczynienie ws. obywatela Rumunii, zatrzymanego na lotnisku w Warszawie i tymczasowo aresztowanego na okres ponad jednego roku na podstawie czerwonej noty Interpolu. Według Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka zastosowanie tego środka zapobiegawczego było w tym przypadku niesłuszne, a okres aresztowania zbyt długi. Eksperti Fundacji wskazują na systemowy problem nadużywania procedury tymczasowego aresztowania w Polsce i powołują się na rekomendacje organów międzynarodowych. Obywatela Rumunii reprezentuje pro bono Kancelaria Adwokacka Bogumił Zygmunt i Adwokaci na prośbę HFPC.

Pan C., obywatel Rumunii, przez wiele lat pracował w międzynarodowych korporacjach. W dniu 16 sierpnia 2017 r., w trakcie podróży do Rumunii, został zatrzymany na Okęciu na podstawie wpisu w bazie danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej (tzw. czerwonej noty) dokonanego przez władze Kataru, w celu zatrzymania i zastosowania tymczasowego aresztowania oraz ekstradycji. W związku z wystawioną czerwoną notą Interpolu, Prokuratura Okręgowa w Warszawie w dniu 17 sierpnia 2017 zawnioskowała o zastosowanie wobec C. tymczasowego aresztowania, argumentując, że mężczyzna został skazany w maju 2015 roku w Katarze za wydanie nierzeczywistego (niefinansowanego) czeku. Dzień później Sąd Okręgowy w Warszawie zastosował wobec C. tymczasowe aresztowanie, które było konsekwentnie przedłużane aż do 4 października 2018 r. W toku posiedzenia, w przedmiocie stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, C. nie przyznał się do winy i nie wyraził zgody na wydanie go władzom Kataru. Twierdził m.in., że nie mógł popełnić zarzucanego mu przestępstwa, gdyż nie było go wtedy w Katarze, o czym świadczy stempel w paszporcie, poświadczający jego wyjazd z Kataru w dniu 9 marca 2015.

Postępowanie w sprawie wydania C. do Kataru

W dniu 25 września 2017 r. Prokuratura Okręgowa w Warszawie zawnioskowała do Sądu Okręgowego o wydanie postanowienia o dopuszczalności ekstradycji do Kataru. W listopadzie 2017 Sąd Okręgowy potwierdził prawną dopuszczalność przekazania C. katarskim organom wymiaru sprawiedliwości, ale w lutym 2018 Sąd Apelacyjny w Warszawie, po rozpoznaniu zażalenia C., uchylił orzeczenie Sądu Okręgowego i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania. W toku ponownego postępowania Sąd Okręgowy wystąpił, w kwietniu 2018 r., do władz Kataru z prośbą o nadesłanie wyjaśnień, co do prawomocności orzeczenia zapadłego wobec C. Władze Kataru po upływie ponad miesiąca oznajmiły, że kara trzech lat pozbawienia wolności oraz grzywna orzeczone zostały wyrokiem zaocznym, od którego można się odwołać. Jest to więc kara nieprawomocna i nie podlega wykonaniu.

Po uzyskaniu tej odpowiedzi Sąd Okręgowy, w czerwcu 2018 r., ponownie stwierdził prawną dopuszczalność przekazania C. do Kataru. W dniu 4 października 2018 r. Sąd Apelacyjny uchylił jednak to postanowienie i orzekł, że brak jest podstaw do uwzględnienia wniosku prokuratury w tym przedmiocie. Sąd Apelacyjny uchylił też stosowanie wobec C. tymczasowego aresztowania, uzasadniając swoją decyzję nieprawomocnością katarskiego wyroku i stanem przestrzegania praw człowieka w Katarze. Sąd zwrócił też uwagę na brak umowy między Polską i Katarzem regulującej tryb i warunki wydania ściganych oraz fakt, że przestępstwo zarzucane C. miało charakter skarbowy. Tego samego dnia SA wydał nakaz zwolnienia Pana C. z aresztu.

Wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie

W dniu 3 października 2019 r. Kancelaria Adwokacka Bogumił Zygmunt i Adwokaci, działając pro bono na prośbę Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka wystosowała do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od dnia 16 sierpnia 2017 r. do 4 października 2018 r. We wniosku pełnomocnicy pana C. wnieśli o zasądzenie na rzecz pana C. tytułem odszkodowania za doznaną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 2 210 464 zł. Kwota ta składa się z kwoty odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie oraz jego bezpośrednie skutki, w tym utratę zarobku i pozycji na rynku pracy (1 587 964 zł) oraz z kwoty zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie za okres 415 dni (622 500 zł). Pierwsze posiedzenie w sprawie odbędzie się w dniu 31 stycznia 2020 r.

„Zaangażowanie HFPC w sprawę wynika nie tylko z długiego czasu stosowania tymczasowego aresztowania wobec pana C., ale i z tego, że obrazuje ona problemy związane z nadużywaniem mechanizmu czerwonej noty Interpolu” – mówi dr Katarzyna Wiśniewska, Koordynatorka Programu Spraw Precedensowych w Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. W uchwale z kwietnia 2017 na nieprawidłowości w tym zakresie zwróciło uwagę Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy. Wskazało w niej, że w ostatnich latach doszło do znaczącego wzrostu liczby wydanych czerwonych not. Wiele z nich było motywowanych politycznie i służyło do ograniczania wolności słowa lub prześladowania opozycji za granicą. Zgromadzenie Parlamentarne zaapelowało więc do Interpolu o podjęcie działań, które zapobiegłyby takim działaniom.